

СДРУЖЕНИЕ
С НЕСПОТЯНСКА ЦЕЛ
„РАННА ИНТЕРВЕНЦИЯ НА
ДЕЦА В РИСК”

Проект
„Общностен център за ранно
детско развитие и родителска
подкрепа „Надежда”

Сензорно-интегративна
дисфункция и терапия

Сензорно-интергративната дисфункция (SID) е неврологично нарушение, изразяващо се в неспособност на мозъка да обединява и интегрира определена информация, получена от петте основни сензорни системи. Тези сензорни системи отговарят за зрението, слуха, обонянието, вкуса, температурата, болката, позата и движенията на тялото. Мозъкът създава обща картина на тази информация с цел тялото да разпознава и реагира адекватно на околната среда. Съществуващата връзка между поведението и дейността на мозъка се нарича сензорна интеграция (SI). Тя е значима за ученето и поведението.

Сензорните преживявания включват движение, допир, възприемане на тялото, зрение, слух, обоняние, вкус и усещането за гравитация.

Разграничаването им става чрез процеса на сензорната интеграция. Въпреки, че се извършва автоматично и без усилие при повечето хора, при някои лица това става трудно и тогава се наблюдава сензорно-интегративно нарушение (SID).

Нормалният процес на SI започва преди раждането и продължава през целия живот, като най-съществена SI настъпва през ранните тийнейджърски години. За повечето деца SI се развива в потока на обичайните дейности. За някои деца, обаче тя не се развива така успешно, както би трябвало, което води до дисфункция на сензорната интеграция (DSI). При дисфункция на сензорната интеграция (DSI) може да са налице редица проблеми в ученето, моторните умения и поведението. За да бъде ефективна SI, в процеса на развитие е необходимо да се развият моторните и езиковите умения, както и емоционалната стабилност.

Концепцията и теорията за SI идва от публикациите на д-р А. Jean Ayres, OTR и трудов терапевт от Калифорния, САЩ. Като трудов терапевт, д-р Ayres била заинтересована от начина, по който нарушенията на сетивната обработка и нарушенията на моторното планиране възпрепятстват ежедневните занимания и ученето.

Причини и симптоми

Нарушената сензорна интеграция обикновено се открива при малките деца. Повечето деца развиват сензорната интеграция по време на ежедневните дейности, чрез които се осъществява моторно планиране и адаптиране към външните стимули. При някой, обаче SI не се развива, което на по-късен етап

води до проблеми в ученето, развитието или поведението.

Лицата с дисфункция на сензорната интеграция не могат да отговорят на определена сензорна информация, чрез планиране и организиране на това, което трябва да се извърши по правилен и автоматичен начин. Твърде често те използват примитивни техники или реагират по-най-неподходящия начин за дадена ситуация.

Патогенеза:

Неврологичната дизорганизация, водеща до SID настъпва по три различни начина: 1. мозъкът не получава съобщения поради нарушена връзка в невронните клетки; 2. сензорните съобщения се получават непоследователно и са непостоянни; 3. сензорните съобщения се получават последователно, но не се свързват правилно с други сензорни съобщения. Когато мозъкът преработва слабо сензорните съобщения, резултатът е неефективна моторика, език или емоционална продукция.

Според Sensory Integration International (Международната Сензорна Интеграция) - дружество с идеална цел, ангажирано с въздействието на сензорно-интегративните проблеми върху живота на хората, симптоми на SID са следните:

- свръхчувствителност към допир, движение, зрение или слух;
- понижена чувствителност към допир, движение, зрение или слух;
- специфични обучителни трудности и/или забавяне в овладяването академичните постижения;
- затруднения в осъществяването на преходи от една ситуация към друга;

- склонност към бързо разконцентриране и ограничен контрол на вниманието;
- ниво на енергичност, което е необичайно високо или необичайно ниско;
- наличие на социални или емоционални проблеми;
- трудно заучаване на нови движения;
- забавяне в развитието на речта, езика или моторните умения;
- физическа непохватност или очевидна невнимателност;
- импулсивност и липса на самоконтрол;
- неспособност за отпускане или успокояване;
- слаба аз-представа и слабо развит усет за тялото.

Проучвания сочат, че сензорно-интегративни проблеми се откриват при по-малко от 70% от децата и те не са типични само за децата с обучителни нарушения. SID трансферира през всички възрастови и социално-икономически групи. предопределят SID може да се срещне при преждевременно родени деца, деца от аутистичния спектър, както и при други нарушения на развитието, също при обучителни трудности, нарушения, свързани с преживяването на силен стрес, мозъчни увреди и други.

SID най-силно се проявява при лица с аутизъм, с хиперактивност с дефицит на вниманието (ADHD), при деца с нарушения на способността за ученето (специфични обучителни трудности), деца с нарушения на развитието в резултат на различна етиология, при синдром на чупливата X хромозома и др.

Диагноза

За да се определи наличието на SID, преценката трябва да бъде ръководена от квалифициран специалист. Обикновено оценката се състои едновременно от стандартизирано тестване и структурирани наблюдения на отговорите на сензорна стимулация, стойка, поза, равновесие, координация и движения на крайниците и очите. Тестовите резултати и отчетените данни, заедно с информацията от родителите и другите професионалисти, внимателно се анализират от терапевта. Въз основа на тях той организира своята терапия и препоръки към семейството.

Терапия

Трудовите терапевти играят ключова роля в традиционната терапия на SID. Чрез сензорно-интегративната терапия терапевтите удовлетворяват сензорния вход и преживяванията, от които децата със SID се нуждаят, за да растат и учат. Този вид терапия включва планирана и проектирана занимателна програма, която е изготвена и развита, за да посрещне нуждите на детската нервна система. Сензорната програма стимулира „близките“ усещания (тактилни, вестибуларни и проприоцептивни) чрез комбинация от внимателно организирани и релаксиращи техники.

Трудовите и физиотерапевтите често използват методите за тренинг на моторните умения, които обикновено се състоят от адаптиращо физическо обучение, обучение за движение и гимнастика. Сензорно-интегративният подход се ръководи от един важен аспект- мотивацията на детето за избора на дейности. Децата стават по-зрели и

успешни при организирането на сензорната информация, ако им позволим да бъдат активно въвлечени в заниманията, на базата на умело подбрани сензорни преживявания.